

SAME WORLD

“Μοιραζόμαστε σχολικές πρακτικές για την αειφορία”

**1ος Ευρωπαϊκός Διαγωνισμός Καλών Εκπαιδευτικών Πρακτικών
Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης – Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη
του προγράμματος SAME WORLD**

**Βιωματική εμπλοκή μαθητών σε καθαρισμό βυθού και
παραλιών της Αττικής**

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ, ΤΑΞΗ
ΧΑΡΙΣΗ ANNA – Β ΛΥΚΕΙΟΥ

email

annaxarisi@gmail.com

ΣΧΟΛΕΙΟ
2^ο ΓΕΛ ΒΡΙΛΗΣΣΙΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΒΡΙΛΗΣΣΙΑ, 17-05-2017

1. Θέμα(τα)

Παρακαλώ επιλέξτε το θέμα (ή τα θέματα) με το οποίο (ή τα οποία) συνδέεται περισσότερο η εκπαιδευτική πρακτική σας:

- Κλιματική αλλαγή
- Περιβαλλοντική δικαιοσύνη
- Περιβαλλοντική μετανάστευση

2. Περίληψη

Παρακαλώ γράψτε μια περίληψη της εκπαιδευτικής πρακτικής προσδιορίζοντας τα βασικά θέματα, στόχους, δραστηριότητα/τες και μεθοδολογία:

Ως εκπαιδευτική διαδικασία ένα πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Αγωγής στοχεύει στην καλλιέργεια ψυχοκινητικών δεξιοτήτων και στάσεων απαραίτητων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στη διαμόρφωση κώδικα συμπεριφοράς γύρω από τα προβλήματα που αφορούν στην ποιότητα του περιβάλλοντος σε ατομικό και σε κοινωνικό επίπεδο. Για την ευόδωση του στόχου αυτού ως μεθοδολογική προσέγγιση και διδακτική στρατηγική κρίθηκε προσφορότερη η **μελέτη πεδίου** και η **βιωματική μάθηση** με άμεση εμπλοκή των συμμετεχόντων μαθητών που οδηγεί στην αβίαστη, αναδυόμενη γνώση, καταλυτική για τη δημιουργία περιβαλλοντικά υπεύθυνων πολιτών στην υπηρεσία της αειφόρου ανάπτυξης.

Εκπαιδευτική Πρακτική : Μελέτη Πεδίου και Βιωματική Μάθηση

Θεματικός άξονας: Υδάτινο στοιχείο

Στόχοι: Γνωριμία με το υδάτινο στοιχείο και μέρος της βιοποικιλότητάς του, κατανόηση της σχέσης ζωής υδάτινου στοιχείου–κοινωνίας, ευαισθητοποίηση στις επιπτώσεις της μόλυνσής του, κατανόηση της αναγκαιότητας για προστασία και αειφορική διαχείρισή του.

Δραστηριότητες: Εθελοντικές δράσεις περιβαλλοντικής αφύπνισης που αφορούν στον υποβρύχιο καθαρισμό του επιβαρυμένου από σκουπίδια βυθού των θαλασσών της Αττικής αλλά και στις παραλίες του Σταδίου Ειρήνης και Φιλίας, στην παραλία της Βούλας στην Αττική και στο ποτάμι της Φολόης στην αρχαία Ολυμπία.

Συνεργασία με τις ΜΚΟ «Υδροναύτες» και «Δίκτυο Μεσόγειος SOS» και τον ορειβατικό σύνδεσμο Φολόης Αρχαίας Ολυμπίας.

Καθαρισμός βυθού και παραλίας στις παραλίες ΣΕΦ και Βούλας, διαχείριση και ανακύκλωση απορριμμάτων, δημιουργία πρωτότυπων τεχνημάτων.

Μεθοδολογία: Συνεργασία με φορείς, βιωματικότητα, ανάληψη ευθύνης, δραστηριοποίηση, διάχυση καινοτόμων πρακτικών.

3. Περιγραφή Εκπαιδευτικής Πρακτικής

3.1 Εκπαιδευτικός/οί – Ομάδα μαθητών

Παρακαλώ αναφέρετε τα ονοματεπώνυμα των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών και τον αριθμό των μαθητών/τριών:

Εκπαιδευτικοί : ΧΑΡΙΣΗ ANNA - ΤΗΛΙΓΑΔΑ ΕΥΜΟΡΦΙΑ - ΚΑΒΑΚΛΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ-ΣΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ ΣΩΤΗΡΗΣ.

Μαθητές : 35

3.2 Εκπαιδευτικό πλαίσιο

Παρακαλώ επιλέξτε το εκπαιδευτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο υλοποιήθηκε η εκπαιδευτική πρακτική σας:

Σύντομη διδακτική παρέμβαση στο πλαίσιο ενός ή περισσότερων μαθημάτων (διάρκειας λίγων διδακτικών ωρών)

Σχολικό πρόγραμμα – project (διάρκειας μερικών εβδομάδων ή μηνών)

× Άλλο: παρακαλώ προσδιορίστε: ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

3.3 Μαθησιακές δραστηριότητες & Μαθησιακά αποτελέσματα

Παρακαλώ περιγράψτε τις μαθησιακές δραστηριότητες και τα μαθησιακά αποτελέσματα της εκπαιδευτικής σας πρακτικής:

Μαθησιακές δραστηριότητες και μαθησιακά αποτελέσματα

Στα πλαίσια του περιβαλλοντικού προγράμματος «Ας πάρουμε και φέτος τα βουνά...στην Παύλιανη Φθιώτιδας και στους Δελφούς » διάρκειας 5 μηνών κατά το σχολικό έτος 2014-2015 η περιβαλλοντική ομάδα του 2ου ΓΕΛ Βριλησίων συμμετείχε από κοινού με τις περιβαλλοντικές ομάδες του 1ου ΓΕΛ και του 1ου Γυμνασίου Νέας Ιωνίας στο πρόγραμμα εθελοντικής δράσης «Φωνή Βυθού» που διοργανώθηκε στην παραλία της Βούλας την Κυριακή 10 Μαΐου 2015 από την καταδυτική ομάδα «Υδροναύτες».

Προηγήθηκε μελέτη πεδίου σε τρία στάδια α) προπαρασκευαστική εξοικείωση με το αντικείμενο μελέτης, παρουσίαση του προβλήματος, β) διατύπωση στόχων, οργάνωση δραστηριοτήτων και γ) χωρισμός των μαθητών σε ομάδες για την υλοποίηση των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων όπως παρατήρηση, καταγραφή στοιχείων, ενεργός δράση – καθαρισμός ακτής/βυθού, φωτογράφιση/βιντεοσκόπηση, κατασκευή τεχνήματος.

Οι νεαροί εθελοντές παρείχαν καταλυτική υποστήριξη στους αυτοδύτες ως «βοηθοί επιφάνειας» στον καθαρισμό του βυθού και ανέλαβαν την ολοκληρωμένη διαχείριση των ρύπων που συλλέχτηκαν. Από μία περιοχή χαρακτηρισμένη ως «σχετικά καθαρή» συγκεντρώθηκαν απόβλητα κάθε είδους και μεγέθους δίνοντας μία ανάσα ζωής στο οικοσύστημα που πλήττεται από την ανθρώπινη πλεονεξία και αδιαφορία.

Το μέγεθος του προβλήματος η ομάδα μας προσπάθησε να αναδείξει κατασκευάζοντας στην παραλία ένα «αυτοκίνητο» από τα υλικά που είχαν απορριφθεί στο βυθό και στην παραλία: ρόδες, τιμόνια, λάστιχα, καλώδια, πλαστικά, σακούλες

μπουκάλια κλπ. Στη συνέχεια τα απορρίμματα χωρίστηκαν σε κατηγορίες, κάποια από αυτά οδηγήθηκαν στην ανακύκλωση, ενώ για άλλα όπως οι μπαταρίες και τα παλαιά ηλεκτρικά είδη κλήθηκαν οι αρμόδιοι για τη διαχείρισή τους φορείς. Οι ζωντανοί οργανισμοί που περισυλλέχθηκαν εγκλωβισμένοι στους ρύπους επέστρεψαν στο φυσικό τους περιβάλλον.

Η ενέργεια ολοκληρώθηκε, όπως προβλέπεται στη μελέτη πεδίου, με το τέταρτο στάδιο της σύνθεσης των στοιχείων που προέκυψαν από τη βιωματική δράση, τη συζήτηση των αποτελεσμάτων για περαιτέρω ευαισθητοποίηση και τη διάχυση των καλών πρακτικών μέσω της ιστοσελίδας του σχολείου μας, του τοπικού έντυπου και ηλεκτρονικού τύπου αλλά και ιστοσελίδων με περιβαλλοντική ευαισθησία.

Ομοίωτροπα, στα πλαίσια του περιβαλλοντικού προγράμματος «Αρχαιολογικά μνημεία στο φυσικό τους χώρο. Εμείς, οι έφηβοι κληρονόμοι και σύγχρονοι φρουροί τους» διάρκειας 5 μηνών κατά το σχολικό έτος 2015-2016 η περιβαλλοντική ομάδα του 2ου ΓΕΛ Βριλησίων συμμετείχε από κοινού με την περιβαλλοντική ομάδα του 1ου Γυμνασίου Νέας Ιωνίας σε εθελοντική δράση περιβαλλοντικής αφύπνισης που διοργανώθηκε στην παραλία του Σταδίου Ειρήνης και Φιλίας την Κυριακή 24 Απριλίου 2016 από τη ΜΚΟ «Υδροναύτες».

Ακολουθήθηκαν και πάλι τα βασικά στάδια μελέτης πεδίου με τη μελέτη της περιοχής και τη συνειδητοποίηση του μεγέθους της οικολογικής καταστροφής που έχει υποστεί. Η συγκεκριμένη παραλία είναι ίσως από τις μεγαλύτερες «πληγές» της Αττικής και η εικόνα της μόνο σε χωματερή μπορούσε να παραπέμψει. Στόχος πια δεν ήταν μόνο ο εξωραϊσμός της περιοχής, αλλά η αποστολή ενός «σήματος κινδύνου» από μία τοποθεσία κίνδυνο για την υγεία των περιοίκων. Οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες κι ανέλαβαν ρόλους συμμετοχής στη δράση.

Τα παιδιά συνέδραμαν και πάλι ως «βοηθοί επιφάνειας» στο δύσκολο έργο των αυτοδυτών και προέβησαν στον καθαρισμό της ακτής. Με τα σκουπίδια που συγκεντρώθηκαν σχημάτισαν στην παραλία τη λέξη «HELP», λέξη ορατή από ψηλά παραπέμποντας στη λογική του ναυαγού που αποζητά τη διάσωσή του και τη λύτρωση από το μαρτύριο του αγώνα για την επιβίωση. Η δράση φωτογραφήθηκε και βιντεοσκοπήθηκε, αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του σχολείου, προβλήθηκε από τον τοπικό και εθνικό τύπο και αναρτήθηκε στις σχετικές ιστοσελίδες για τη διάχυση των καλών πρακτικών.

Κατά τον απολογισμό και των δύο προαναφερόμενων δράσεων ήταν σαφής

- ✓ η ευαισθητοποίηση των παιδιών σε θέματα περιβαλλοντικά,
- ✓ η μετατροπή τους σε περιβαλλοντικά υπεύθυνους πολίτες,
- ✓ η μεταβολή τους σε κριτικά σκεπτόμενα άτομα που αντιμετωπίζουν τον εαυτό τους ως ενεργά όντα, δρώντα υποκείμενα,
- ✓ η εκπαίδευσή τους στην ανάληψη ευθυνών και
- ✓ η συνειδητοποίηση του ρόλου τους στη διαμόρφωση όχι μόνο του κοινωνικού και πολιτιστικού αλλά και του φυσικού περιβάλλοντος αναπόσπαστο κομμάτι του οποίου αποτελούν.

Ταυτόχρονα,

- ✓ οι μαθητές γνώρισαν τον κόσμο του βυθού, τη χλωρίδα και την πανίδα του,
- ✓ αντιλήφθηκαν τη σημασία του υδάτινου στοιχείου στον κύκλο της ζωής,

- ✓ ανακάλυψαν τον κόσμο της αυτόνομης κατάδυσης και της ελευθερίας που προσφέρει,
- ✓ συνειδητοποίησαν το ρόλο και τη σημασία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην από κοινού με την Πολιτεία αντιμετώπιση των προβλημάτων,
- ✓ ένωσαν το νόημα και την ικανοποίηση της εθελοντικής προσφοράς,
- ✓ λειτούργησαν συνεργατικά, διασχολικά με άλλες ομάδες ομηλίκων με κοινά ενδιαφέροντα.

Την ίδια χρονιά στα πλαίσια του ίδιου προγράμματος, η ομάδα μας βρέθηκε στην Αρχαία Ολυμπία όπου με την αρωγή του ελληνικού Ορειβατικού Συλλόγου Φολόης Αρχαίας Ολυμπίας μυήθηκε στην ομορφιά του οικοσυστήματος του ποταμού της Φολόης συνειδητοποιώντας το ρόλο του στην πολιτιστική φυσιογνωμία της περιοχής αλλά και τη σημασία του για την οικονομική και –κατά συνέπεια- την πολιτική και οικονομική ζωή του τόπου.

«Πες το μου και θα το ξεχάσω.

Δείξε μου το και θα το θυμηθώ.

Άσε με να το κάνω

και θα το συγκρατήσω!»

Στο πνεύμα της βιωματικής μάθησης οι μαθητές βρέθηκαν μέσα στο ποτάμι, παρατηρητές και περιπατητές ανακαλύπτοντας τη χλωρίδα και την πανίδα του τόπου. Ως φυσιοδίφες και εξερευνητές είδαν, άκουσαν, άγγιξαν, μύρισαν, γεύτηκαν σε ένα πανδαιμόνιο αισθήσεων τους οργανισμούς του ποταμού και αντιλήφθηκαν την έννοια της βιοποικιλότητας και τη σημασία της αειφορίας σε όλες τις συνιστώσες της έννοιας: αλληλεπίδραση, μεταβολή, ισορροπία, σύστημα, χρόνος, χώρος, κύκλος, μονάδα, σύστημα, προστασία, σεβασμός, εξέλιξη, οικονομία, αισθητική, υπευθυνότητα, αλληλεγγύη, ελευθερία, ανεξαρτησία, συνεργασία. Ο καθένας χωριστά κι όλοι μαζί ως μονάδα περπάτησαν το δύσβατο τόπο, γλίστρησαν, σηκώθηκαν, αγκαλιάστηκαν, λερώθηκαν, βράχηκαν, κουράστηκαν αλλά συνέχισαν για ώρες αναπτύσσοντας αισθήματα αλληλοβοήθειας, συλλογικότητας, αλληλεξάρτησης ως φυσικά όντα, αναπόσπαστα μέλη του φυσικού τοπίου. Και το χάρηκαν και το αγάπησαν, ώστε να θέλουν να το κρατούν υγιές και ζωντανό, το οικοσύστημα σαν τον οίκο τους.

4. Αναστοχασμός της Εκπαιδευτικής Πρακτικής

Παρακαλώ αναστοχαστείτε την πρακτική σας, την εκπαιδευτική διαδικασία και τα μαθησιακά αποτελέσματα. Θα ήταν χρήσιμο ο αναστοχασμός σας να απαντά στα εξής σημαντικά ερωτήματα:

- Γιατί είναι μια καλή εκπαιδευτική πρακτική;
- Τι είδους δεξιότητες και ικανότητες βοήθησε να αναπτύξουν οι μαθητές και με ποιον τρόπο;
- Με ποιον τρόπο σύνδεσε τοπικές και παγκόσμιες διαστάσεις των θεμάτων που πραγματευόταν;
- Ποια είναι τα καινοτόμα στοιχεία της;
- Ποια ήταν τα αρχικά κίνητρα των εκπαιδευτικών και των μαθητών και οι λόγοι για τους οποίους συμμετείχαν σε αυτή την εκπαιδευτική πρακτική;

- Ποια είναι τα σημεία-κλειδιά, τα δυνατά και τα αδύναμα στοιχεία αυτής της εκπαιδευτικής πρακτικής;
- Υπάρχουν προτάσεις (συστάσεις) για άλλους εκπαιδευτικούς που ενδιαφέρονται να προσαρμόσουν και χρησιμοποιήσουν την εκπαιδευτική πρακτική σας;
- Ποιος είναι ο αντίκτυπος της εκπαιδευτικής πρακτικής στους μαθητές, στο σχολείο ή/και στην κοινότητα;

- Η συγκεκριμένη εκπαιδευτική διαδικασία εδράζεται στις αρχές της Μελέτης Πεδίου και στη βιωματική μάθηση. Η θεωρία της βιωματικής μάθησης δίνει έμφαση στο σημαντικό ρόλο που παίζει η εμπειρία στη διαδικασία της μάθησης, καθώς και στους δεσμούς μεταξύ της σχολικής τάξης, της καθημερινής ζωής, της κοινωνικής πραγματικότητας.
- Οι μαθητές οικειοποιούνται τη γνώση μέσω της εμπειρίας και της αναζήτησης προσωπικού νοήματος σε αυτήν. Προωθείται παράλληλα η προσωπική τους ανάπτυξη καθώς και η ευαισθητοποίησή τους σε κοινωνικά προβλήματα και σε θέματα ανθρώπινων σχέσεων. Πρόκειται, λοιπόν, για «ένα ταξίδι ανακάλυψης του νοήματος της ανθρώπινης ύπαρξης και της φύσης του κοινού καλού».
- Η καινοτομία της δράσης που αναπτύχθηκε στηρίζεται στην ενεργό εμπλοκή των μαθητών στο πρόβλημα και στην αντιμετώπισή του με βιώσιμες λύσεις σε ρεαλιστικές συνθήκες. Οι συμμετέχοντες ξεφεύγουν από τα στενά όρια της τάξης, υπερβαίνουν την παρατήρηση και τις θεωρητικές προσεγγίσεις και με την καθοδήγηση ειδικών επιχειρούν τη «λύση» του προβλήματος.
- Προς αυτή την κατεύθυνση καινοτόμος υπήρξε η συνεργασία με τις ΜΚΟ «Υδροναύτες» και «Δίκτυο Μεσόγειος SOS» καθώς και με τον Ελληνικό Ορειβατικό Σύνδεσμο Φολόης που παρείχαν την τεχνογνωσία και τα μέσα για την επιτόπια δράση. Οι μαθητές ένιωσαν μέρος μιας ευρύτερης κοινότητας συνειδητοποιημένων περιβαλλοντικά ενεργών πολιτών που έχουν ήδη μετατρέψει σε πράξη τα οφέλη της θεωρίας και οι οποίοι λειτούργησαν ως εμπνευστές, καθοδηγητές και πρότυπα προς μίμηση. «Δεν αρκεί να μη μολύνουμε το υδάτινο στοιχείο και τη φύση γενικότερα, αλλά να βλέπουμε τους άλλους να το κάνουν», αλλά πρέπει οι ίδιοι να δώσουμε ένα ηχηρό τέλος.
- Αυτό ήταν και το αρχικό κίνητρο που οδήγησε εμάς τους εκπαιδευτικούς στην ενεργοποίηση των μαθητών στη δυναμική προσέγγιση των προβλημάτων καθώς και το κίνητρο της περιβαλλοντικής μας ομάδας που τα τελευταία 6 χρόνια γαλουχείται με τις περιβαλλοντικές αξίες σε μία αδιάλειπτη πορεία, καθώς η μία γενιά μαθητών παραδίδει τη σκυτάλη στην άλλη, αφού πρώτα μέσω της αλληλοδιδασκτικής μάθησης μεταλαμπαδεύσει τις εμπειρίες της σε μία «ζεστή τελετή ενηλικίωσης».
- Σε μία ευρύτερη οπτική οι μαθητές ζυμώνονται με τις αρχές της ευθύνης, της ενεργοποίησης, της αυτενέργειας και της πρωτοβουλίας. Υιοθετούν μία θετική στάση ζωής κι εντάσσονται οργανικά στο φυσικό κι εν συνεχεία στο κοινωνικό περιβάλλον έχοντας ενστερνιστεί τις αρχές της συνεργασίας και της συλλογικότητας. Προπάντων ενηλικιώνονται και αυτονομούνται σε μια εποχή που πόρρω απέχει από την εξασφάλιση της ωρίμασης των νέων που ζουν κάτω από τη «βαριά φτερούγα της ελληνικής οικογένειας» και τη «δαμόκλειο σπάθη» των Πανελλαδικών Εξετάσεων. Και αυτή ακριβώς την τροχοπέδη έπρεπε η ομάδα μας να υπερβεί σε μία Λυκειακή βαθμίδα Εκπαίδευσης με πειστικό πρόγραμμα, λιγοστό χρόνο και τη ραθυμία της ηλικίας.
- Για τη διάχυση των καλών πρακτικών επιχειρήθηκαν επιτόπια τεχνήματα, επιστρατεύτηκαν τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης που με θέρμη προέβαλλαν τις

δράσεις μας και δημιουργήθηκαν βίντεο από τους ίδιους τους μαθητές για την παρότρυνση των συμμαθητών τους στην αξιοποίηση της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής πρακτικής ακρογωνιαίος λίθος της οποίας υπήρξε η καθοδήγηση των έμπειρων εθελοντικών ομάδων που ενεπλάκησαν και την αρωγή των οποίων οι εκπαιδευτικοί συνίσταται να αποζητούν.

- Καταληκτικά στο 2ο ΓΕΛ Βριλησίων το 30% των μαθητών συμμετέχουν σε περιβαλλοντικά προγράμματα, το σχολείο έχει βραβευτεί επανειλημμένα για την περιβαλλοντική του ευαισθησία και η τοπική κοινωνία στηρίζεται στη συμμετοχή και στην αρωγή του σε περιβαλλοντικές εξορμήσεις κι ανθρωπιστικές δράσεις.